

2017-10-24

Akt M 1333-11

Aktbil 803

NACKA TINGSRÄTT
MÅLN: 2017-10-24
MÅLNR: M 1333-11
AKTBIL: 803

Frågor uppkomna under huvudförhandlingens vecka 4 rörande påverkan på skyddade arter och buller mm

1 Replik på Naturskyddsföreningens anförande under punkt 79

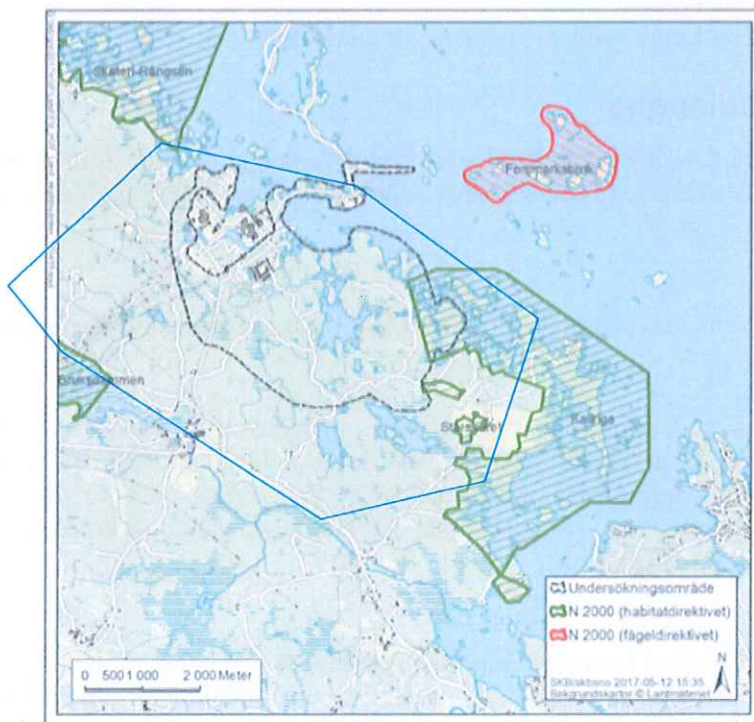
Naturvärdena i Forsmark är höga. Det är positivt att Naturskyddsföreningen har samma bild som SKB beskrivit i ansökan.

1.1 Kunskapskravet

Naturskyddsföreningen har sammanställt artlistor som redovisar antalet rödlistade arter. SKB kan konstatera att de arter som redovisas i Naturskyddsföreningens sammanställning till stor del härrör från det underlag som SKB lämnat in och som också rapporterats till artportalen.

Naturskyddsföreningen har dock hittat fler arter än SKB, vilket är helt rimligt i och med att Naturskyddsföreningen redovisar uppgifter för ett betydligt större område än det område som kan komma att påverkas av SKB:s verksamhet.

Nedan har Naturskyddsföreningens sökfönster för arter lagts upp och jämförts med SKB:s undersökningsområde där vi gjort huvuddelen av artinventeringarna, se figur 1.

Figur 1. SKB:s undersökningsområde vad gäller biotopinventering markeras med streckad linje. Påverkansområdet för grundvattenavsänkning ligger inom detta område. Naturskyddsföreningens område för utsök av arter som påverkas markeras med blå linje.

När Naturskyddsföreningen har redovisat vilka arter som finns inom det markerade området, är det inte liktydigt med att dessa arter ligger inom påverkansområdet. Vi uppfattar här att Naturskyddsföreningen gör en annan bedömning av vilket område som riskerar att påverkas än vad SKB har och det är otydligt vad denna bedömning baseras på. Vår bedömning är att vi har mycket god grund, genom bland annat platsundersökningarna och den hydrologiska modellen som tagits fram över Forsmark, för att säga att påverkansområdet är korrekt avgränsat. Detta gäller särskilt avgränsningen av i vilket område påverkan på ytligt grundvatten kan förekomma.

När bedömningar av påverkan ska göras är det dock inte enbart undersökningsområdets storlek som är avgörande, utan även vilka arter som kan påverkas till följd av de förändringar som verksamheten kan leda till. SKB har i sin redovisning angett vilket område som kan påverkas av grundvattensänkning. Arter som finns i området och som är beroende av hög grundvattenyta kan då påverkas, medan arter som inte är beroende av hög grundvattenyta inte påverkas av verksamheten.

Vi vill återigen framhålla att SKB med råge måste anses uppfylla miljöbalkens kunskapskrav. SKB har ett kunskapsunderlag om naturmiljön som är unikt i tillståndsprövningsärenden. En snabb sökning i SKB:s register visar att det finns 159 rapporter som behandlar platsens ekologi. SKB har också gjort 97 vetenskapliga publiceringar. Vi har lämnat in en referenslista till rätten som visar omfattningen. Flera av dessa rapporter har lämnats in som underlag i detta mål.

I inventeringsarbetet har vi arbetat med artspecialister från hela landet för att få hög kvalitet på vårt underlag. Exempel är:

- Johnny de Jong vid centrum för biologisk mångfald som inventerat fladdermöss,
- Erlend Dannelid från Stockholms universitet som inventerat trollsländor,
- Ted von Proschwitz från Göteborgs universitet som inventerat landsnäckor, (bland annat kalkkärrsgrynsnäcka) och
- Martin Green från Lunds universitet som inventerat fåglar.

1.2 Artskyddsdispens

Naturskyddsföreningen har redovisat ett antal arter skyddade enligt artskyddsförordningen, som föreningen menar har påträffats i det område som Naturskyddsföreningen avgränsat. Låt oss kommentera några av dessa.

Fladdermöss

SKB genomförde fladdermusinventeringar 2005 och 2017. Alla de arter som Naturskyddsföreningen nämnt, har eftersökts.

I naturinventeringen som genomfördes 2005 konstateras att endast *vattenfladdermus*, *dvärgpipistrel* och *nordisk fladdermus* vanligen vistas inom det undersökningsområde som SKB avgränsat. Det bedöms inte bli några konsekvenser på arternas bevarandestatus. Själva fladdermusinventeringarna omfattar ett mycket större område och arten *trollpipistrell* som Naturskyddsföreningen nämnt, finns registrerad i båda inventeringarna nere vid Kallrigafjärden.

Övriga arter som redovisas

Käppkrokmossa finns redovisad i naturinventeringen (R-10-16) och i rapporten R-10-17 finns en beskrivning av konsekvenser på arten. *Grön sköldmossa* är inte hittad i undersökningsområdet.

Bredkantad dykare har inte påträffats i området och skulle, även om den hade funnits, inte heller påverkas av verksamheten.

Arterna *platt spretmossa*, *kalkkärrsgrynsnäcka*, *aspbarkgnagare* anges visserligen i bilaga 1 till artskyddsförordningen, men omfattas inte av förbudsreglerna. Dispens kan alltså inte sökas för dessa.

1.3 Konsekvenser för marksvampar och andra arter i kalkbarrskogar

Naturskyddsföreningen har poängterat att en grundvattensänkning kommer att påverka exempelvis ovanliga marksvampar negativt och beskrivit att dessa är mykorrhizabildande och lever i symbios med träd. Som exempel på detta har man angett att de försvinner vid avverkning.

Jag vill därför framhålla att SKB i utbyggnadsalternativet har åtagit sig att skydda 115 hektar mer skog jämfört med nollalternativet, skog som alltså inte avverkas och som i stor utsträckning kommer att bidra till att skapa goda förutsättningar för de aktuella svamparterna.

Även där kan noteras att de uppgifter om rödlistade marksvampar som togs upp i Naturskyddsföreningens presentation kan härledas från SKB:s inventering från 2008.

1.4 Naturvärdesklassning

Det är riktigt som Naturskyddsföreningen har påpekat, att det finns inventeringsmetoder för vissa specifika naturtyper som myndigheter har tagit fram. Skogsstyrelsen har exempelvis tagit fram nyckelbiotops-inventeringsmetodiken och Naturvårdsverket har tagit fram våtmarksinventeringsmetodiken etc. Dessa metoder har dock sina begränsningar. Nyckelbiotopsinventeringen innefattar till exempel endast 2 klasser och gäller enbart skog och våtmarksinventeringen omfattar inte våtmarker under 10 hektar. En metodik som på biotopnivå sammanställer naturvärden i olika naturtyper saknas på myndighetsnivå.

Vidare kan noteras att ovanstående inventeringar (nyckelbiotoper, etc.) och många fler ingår som underlag i den naturvärdesbedömning som SKB gjort, vilket framgår i rapport *R-10-16 Ekologisk fältinventering och naturvärdesklassificering samt beskrivning av skogsproduktionsmark*.

Men det är allmänt accepterat att dessa naturvärdesklassningar inte är heltäckande och att det kvarstår ett behov av en metodik som mer systematiskt kan användas i MKB-arbetet. Detta ledde till den SIS-standard som under år 2014 togs fram för klassning av naturvärden.

2 Påverkan på fågelliv i Natura 2000-område

2.1 Mark- och miljödomstolens fråga angående buller under punkt 83

Under huvudförhandlingens vecka 4 ställde domstolen frågan om det finns tidigare domar där den nedre gränsen för störningar av fågelliv bedöms vara 45 dB(A). Med anledning av detta vill SKB hänvisa till Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 10231-13, den 14 oktober 2014, som tar sikte på denna fråga.

Målet gällde tillstånd till hantering, lossning och lastning av bulkmaterial på Risholmen inom Göteborgs hamn och rör bland annat frågan om påverkan på Natura 2000-området Torsviken. För att komma till och från den aktuella hamnen måste man köra på Hjärtholmsvägen. Vägen ligger som en fast linje i landskapet och står för en monoton och kontinuerlig störningsbild, till skillnad från tillfälliga störningsmoment. Intill Hjärtholmsvägen ligger Arendalsviken. Arendalsviken, som utgör del av Natura 2000-området, är belägen utefter vägen och nyttjas av fågel för övervintring om en damm i en annan del av Natura 2000-området skulle frysa igen.

I målet var det alltså fråga om buller från vägtrafik. Det var utrett att det inte fanns andra vägalternativ till och från hamnen. Landtransporterna utgjordes av cirka 3 300 transporter per år, det vill säga cirka 30 fordonsrörelser per dygn, vid hantering av 100 000 ton bulkvaror. Vid hantering av 600 000 ton bulkvaror var det fråga om cirka 19 800 transporter per år, det vill säga cirka 170 fordonsrörelser per dygn.

Flera utredningar om bullerpåverkan på fåglar förekom i målet, bland annat en rapport av Triekol från 2013 (Triekol, Trafikbuller i värdefulla naturmiljöer II – slutrapport, J-O Helldin, Centrum för biologisk mångfald, 2013). Av rapporten framgår att påverkan på populationstätheten bland fåglar har observerats redan vid 45 dB(A). Triekol har utifrån befintliga vetenskapliga studier föreslagit ekvivalenta begränsningsvärden för buller i naturmiljöer, beroende på vilken kvalitetsförsämring som kan tolereras:

- 45 dB(A) om ingen kvalitetsförsämring tolereras
- 50 dB(A) om 20 % kvalitetsförsämring kan tolereras
- 55 dB(A) om 50 % kvalitetsförsämring kan tolereras

Mot bakgrund av Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr M 10231-13 samt den i målet aktuella rapporten från Triekol, får 45 dB(A) anses vara en vedertagen gräns för när påverkan på fåglar kan noteras. Det kan även konstateras att omständigheterna i det fallet väsentligen skiljer sig från de omständigheter som är aktuella i Forsmark.

2.2 Replik på Naturskyddsföreningens anförande under punkt 83

Naturskyddsföreningen har refererat till Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 10231-13 som ett skäl till att störningar uppstår i Natura 2000-områden vid bullernivåer mellan 39 och 55 dB(A). SKB menar att Naturskyddsföreningen tolkat domen felaktigt. I själva verket utgår denna dom ifrån samma vetenskapliga underlag som SKB hänvisat till, nämligen den ovan nämnda rapporten av Triekol från 2013.

Citat ur domskälet: ”Vetenskapliga studier visar att fåglar kan störas av trafikbuller. Påverkan på populationstätheten bland fåglar har observerats redan vid bullernivåer kring 45 dB(A). Triekol har utifrån befintliga vetenskapliga studier föreslagit ekvivalenta begränsningsvärden för buller i naturmiljöer beroende på vilken kvalitetsförsämring som kan tolereras; 45 dB(A) om ingen kvalitetsförsämring tolereras, 50 dB(A) om 20 % kvalitetsförsämring kan tolereras och 55 dB(A) om en kvalitetsförsämring om 50 % kan tolereras.”

I själva verket handlar den nämnda domen om att fåglarna i området vintertid *inte* kan uppehålla sig i det ”tysta” området där det är under 45 dB(A) på grund av att viken fryser. De måste då istället uppehålla sig i områden där det bullrar mer. Värt att nämna är även att det Natura 2000-område som målet gällde, är relativt litet (146 ha) och omringat av trafikleder och verksamheter. Mark- och miljööverdomstolen konstaterade i målet att befintliga bullervärden i Arendalsviken (46–54 dB(A)) redan idag ligger på nivåer där påverkan på populationstäthet har noterats. I en stor del av Natura 2000-området är ljudnivån över 50 dB(A) ekvivalentnivå.

Även om den i målet sökta hamnverksamheten enbart ansågs tillföra en marginell ökning, alltså 1,5 dB(A)-enheter, kunde det inte uteslutas att det sammanlagda bullret från sökandens och andra transporter kunde leda till en minskning av fåglarnas utbredning i Natura 2000-området. Störningen bedömdes därmed medföra att bevarandet av arten i området kunde försvåras. Med hänsyn till att flera av fågelarterna inte ansågs ha gynnsam bevarandestatus, gjorde Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att ytterligare störning i området inte var acceptabelt. Natura 2000-tillstånd kunde därför inte lämnas.

Vi vill också passa på att förtydliga vilken karaktär bullret från fartygsrörelserna i Forsmark har. Som tidigare nämnts har hamnen en kapacitet på 15 anlöp per vecka, det vill säga som mest 30 rörelser per vecka. I kustmiljöer med normalt bakgrundsljud från vind och vattenvågor är en fartygspassage hörbar i storleksordningen 10 minuter. Detta innebär att vid en maximal användning av hamnen kommer fartyg att vara hörbara i Natura 2000-områdets ytterkanter i upp till 40 minuter per dygn. Däremellan förekommer inget buller från fartygstransporterna. Det handlar alltså inte om ett kontinuerligt brus utan enstaka, långsamma bullerhändelser.

Vi vill också påminna om att maxnivån vid en fartygspassage beräknas till som mest 60 dB(A) vid gränsen till närmaste Natura 2000-område (Kallriga). Som jämförelse kan nämnas att normal samtalston ligger på 55–60 dB(A).

Mätningar utförda av Marcus Wallenberglaboratoriet vid KTH visar att ekvivalentnivån från halvmeterhöga vågor som slår mot en strand uppgår till cirka 60 dB(A). Sådana förhållanden är vanligt förekommande vid Forsmark. Vid en fartygspassage har vi alltså en jämn nivå med naturligt "buller" kring 60 dB(A), som kompletteras med en långsam bullerhändelse som har sitt krön vid samma nivå. Då dessa ljud är av olika karaktär kommer fartyget vara hörbart, men inte påtagligt dominerande.

Eftersom vi kan se ett rikligt fågelliv även vid farleder med betydligt större fartyg och mer frekvent fartygstrafik, är vår bedömning att den tillkommande fartygstrafiken inte kommer att medföra negativ påverkan på Natura 2000-området.

Vad gäller buller från fartyg vid kaj och lastning av fartyg i Forsmarks hamn samt skyddsåtgärder för den så behandlas detta inom ramen för mål nr M 6009-16 (hamnmålet).

